

Kassák 120

KIÁLLÍTÁS A ZICHY-KASTÉLYBAN

Maczó Péter

Vajon aktuális-e ma Kassák Lajos? Bizonyosan nem trendi, mert egyre kevesebben ismerik. Munkássága – sajátos szűrőn át – e jubileumi kiállítással talán mégis igazolást nyerhet.

Emlékszem (ma már egyre gyakrabban ez a bevezető szó nálam), hogy anno – annak is van már vagy húsz éve –, Szántó Tibor, a könyvművész, (ahogyan mi a háta mögött hívtuk az idős mestert, a Helikon stúdió művészeti vezetőjét), a Tipó-grafika tanszék hallgatóival rendre Kassák, a *Ló meghal a madarak kirepülnek* című, álomszerű, talán futuristának nevezhető hosszabb költeményét dolgoztatta fel, tipográfiai stílusgyakorlatként – évről évre.

Nem nagyon szerették... Pedig a Dada és *Tzara* káosz versei, amelyeket szavainak öncélúnak tűnő mixtúrájából kevert, mindig megérintette a fiatal, még önmagukat kereső grafikusok lelkeket. Akkoriban a tanszék grafikai műhelyében igazi magasnyomással előállított oldalak készülhettek. Volt Gill, volt Garamond és Bodoni is persze... Igaz, ezek az ólombetűk ma is megvannak, csak nincs hozzá szakoktató. És a küzdelemhez sincs ma már idő: ólomból

A Kassák kiállítás meghívóját és katalógusát Horváth Rita tervezte. A bemutatott munkák közül Barka Ferenc Kassák emléklapja, Gerendy Jenő *Ki emlékszik rám?* című posztere és Bornemisza Rozi svájci tipográfiát idéző grafikája látható ezen az oldalon.

Bóna Tamás *Dokumentum*, Kiss László *Példabeszéd* helyett és Szőnyi György *Archian* betűcsaládjának *Prolet* típusát bemutató tipográfiai lapja

szedni ki avantgárd költők értelmetlen verseit – értelmetlennek tűnő feladat. Aztán híre kelt: most lenne 120 éves Kassák Lajos. Erre az alkalomra a Kassák Múzeum (bizony ilyen is van) egy jubileumi kiállítást hirdetett. Kiadtam hát a feladatot (Szántó Tibor után, szabadon) a hallgatóknak: egy-egy versét, kort idéző hangulattal, ám mai tervezői szemlélettel alkossák újra. A négyoldalas kiskiadványokat, 12 tipográfiai tervet, egy Kassák-dosszié fogja össze, remélem a mesterhez méltó módon.

A kiállítás – felhívása amúgy a Magyar Grafikában is megjelent – ezekben a napokban kerül tető alá. (Alig egy héttel a nyüzsgő, és jó érzéssel nyugtázott, sikeresnek mondható design-hét után.)

Rendezője, a nem oly régen elhunyt Csaplár Ferenc múzeumigazgató örökébe lépő *Andrássy Gábor*, aki a *Műértő* című lap főszerkesztője. Nem tudom, mennyire irigylésre méltó a helyzete – éppen manapság –, amikor a kiállítótermek és a nagy múzeumok

Az új művészet az új emberé. Mi egy új kor kezdetén új típust kezdő emberek vagyunk. A művészet, mint önmagáért való SZÉP nem érdekel bennünket. Nem könnyű kezű cízelálók, hanem nyughatatlan feltalálók – vassal, cementel és üveggel dolgozó építőmesterek vagyunk. Tisztán áll előttünk alkotásainknak, mint önmagunk más, új formába állásának tárgyi és etikai értelme. Ezen kívül pedig nincs mérték, mellyel hozzánk és munkáinkhoz közeledni lehetne.*

*A fenti idézet Kassák Lajos Tisztaság Könyvének borítóján olvasható. (Korabeli helyesírás szerint.) Az eredeti, 1926-os kiadás hasonmása a Helikon Kiadónál jelent meg 1987-ben. Gondozta Szántó Tibor.

Mellette Lehoczky Attila terve, az 58-as számú vers, a hallgatók jubileumi dossziójának egyik munkájából.

egyaránt a kultúrára áldozott pénzforrások elapadásáról panaszkodnak...

A jubileumi kiállítás kurátora, Szőnyei György grafikusművész, Prolet betűtípusát mutatja be egy tablón, amely Archians betűcsaládjának méltó tagja lehet.

Egyébként jöttek munkák, és remélhetőleg a válogatás az idetévedő (tudatosan szinte csak némely értő külföldi keresi fel a múzeumot – pedig...) látogató számára is érdekes lehet!

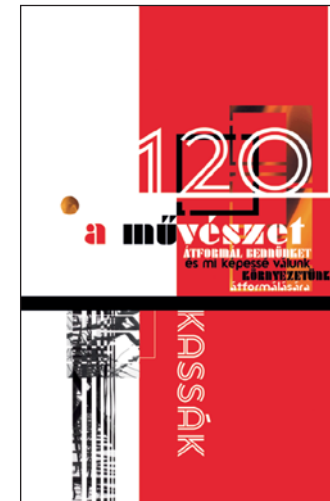
Az NKA támogatásával a TypoSalon és a Magyar Betű Társaság is az ügy mellé állt, ezért a kiállítók jobbára ebből a körből kerültek ki.

Napjainkban is újfajta (vagy éppenséggel régi keletű, sőt rossz emlékeket idéző) mozgások teszik bonyolulttá, oda és vissza nehezen érthetővé a társadalmat. Értékek vesznek el (de vajon születnek-e új minőségek?), az ellentétes érzelmi viharokban magunk is elbizonytalanodunk. És akkor itt van ez az évforduló! Érdemes

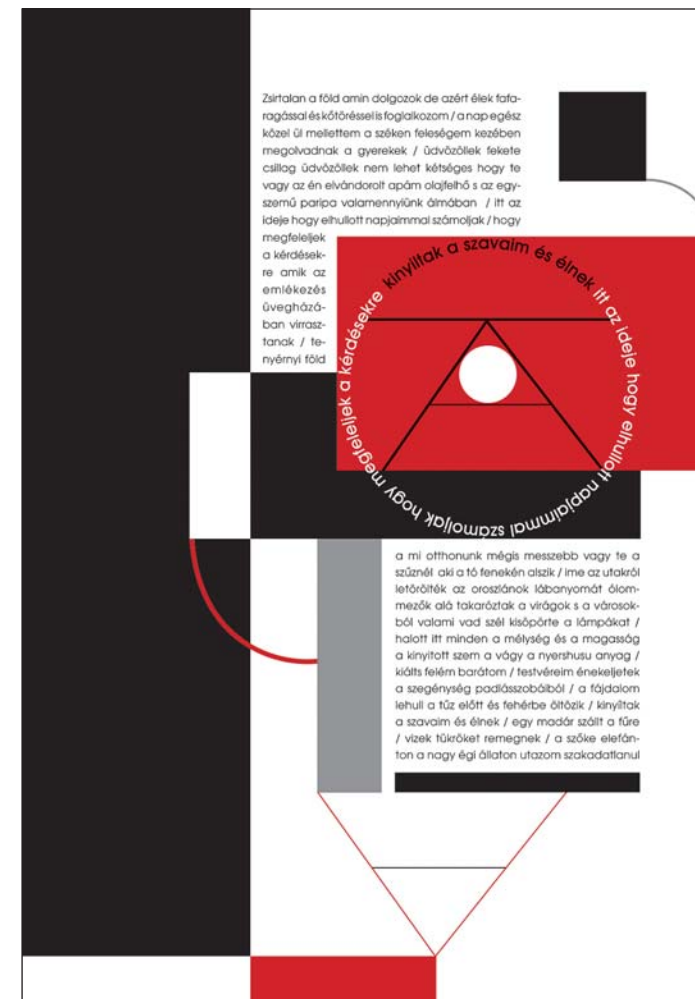

Kassák Lajos: A könyvről (mottó-jának) 120x120 mm-es kártonált, alkalmi könyve is a 120 éves jubileumi kiállításra készült 100 számozott példányban, a map merchant hungária papírjára, az Océ Hungária Kft. digitális nyomtatásával. Kézi kötetzeti kivitelezését a Typonova Nyomda támogatásának köszönhetjük. Tervezte: Maczó Péter

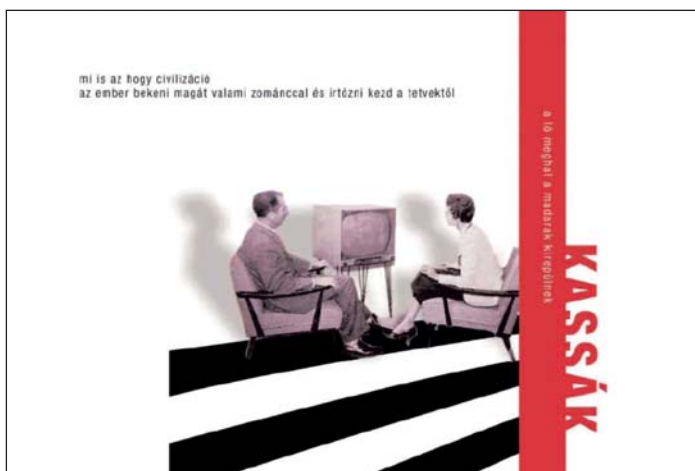
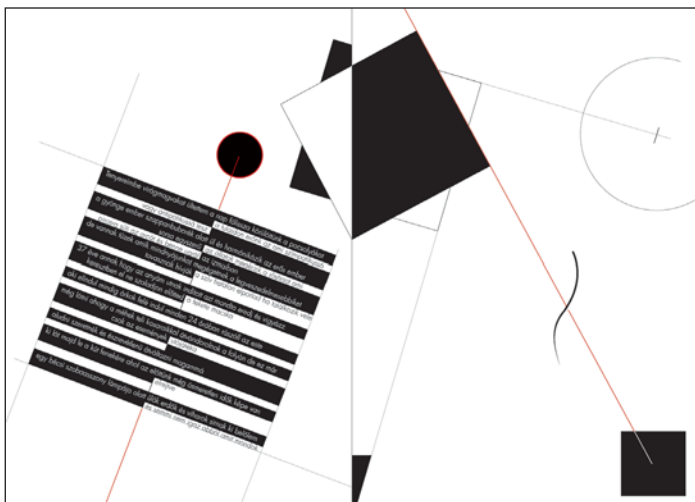
ennek apropóján kicsit visszatekinteni – már akinek a mindennapok rohanásában van rá néhány pár perce, hogy elmerengjen a kor változó viszonyain. Talán (művészeteken innen és túl) megérthet valamit, ami olyasféle, mint korunk sci-fi filmvilágának meghatározó darabja, a Schwarzenegger főszereplésével épp a napokban ismét képernyőre került Terminátor (amúgy fantasztja) jövőből múltba vetődése. De ne moralizáljunk, a helyzet ma talán ennél is komolyabb...

Balra Kóthay Gábor posztere, alatta Rákos Zsuzsa négyoldalas verskompozíciójának 3. oldala, mellette pedig Halasi Zoltán és Král Balázs emléklapja látható.

Simon Ilona hatvanas éveket idéző Kassák- emléklapját Lovász Anita tipográfus-hallgató, a 44-es vers adaptációjaként készítette és Narr Vanessa Lenka a kötetben 54-es számon nyilvántartott költeményét bemutató munkája fogja közre. Lejebbn Kemény György emblemisszerű erősségű Ma kompozíciója látható.

Kassák korában, a 20. századra oly jellemző izmusokvargásban, ahol alig évtizednyire a szecesszió után megjelenik Walter Gropius és a Bauhaus, sőt szinte ezzel egy időben Piet Mondrian és a Hollandiához kötődő deStijl, a konstruktivizmus vagy a szovjet avantgárd – a politikában aktiválódó markáns képviselőivel: szép az, ami a hivatásának legjobban megfelel...

Moholy-Nagy László éppen a most jubiláló szerzővel (aki költő, autodidakta festő, tipográfus vagy lapkiadó egysze-

mélyben) megjelenti az Új Művészetet.

Új Művészet, Ma, Holnap – Kassák világmegváltása, hite a művészet megváltó erejében, ez kéne hogy bennünket feldobjon és elkísérjen. Talán ez a jubileumi kiállítás előbbre lendíthet bennünket.

„Vagy célba jutunk, vagy elvisz bennünket az ördög ... csak az él, aki megtalálta önmaga életét” – pokol, vagy mennyország? – rajtunk múlik.

Serfőző Péter sajátos betűtervével tiszteleg Kassák emlékének. Szarka Judit munkájával a mester stílusát, alkotását idézi újra, míg Nádai Ferenc az évforduló tervezett plakátján Szegi Amondó (nemsokára a Tiponaptárban is bemutatott tervezőtársunk új betűtípusát használta fel. Az záróképen Czako Zsolt a jövő felé – hátra – tekintő Kassáknak teszi fel a kérdést: és ma?

A Kassák kiállítás Óbudán, a Zichy-kastélyban december 2-ig szerdától vasárnapig látható.